

EL

EL

EL

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Βρυξέλλες, 22.12.2010
COM(2010) 779 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Εφαρμογή της οδηγίας 2004/48/ΕΚ
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004,
σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας**

SEC(2010) 1589 τελικό

**ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

**Εφαρμογή της οδηγίας 2004/48/ΕΚ
του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004,
σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας**

ΣΥΝΟΨΗ

Η ύπαρξη αποτελεσματικών μέσων επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι ουσιώδους σημασίας για την προώθηση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας. Η οδηγία 2004/48/ΕΚ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εναρμονίζει τα ελάχιστα μέσα που διαθέτουν οι δικαιούχοι και οι δημόσιες αρχές για την καταπολέμηση της προσβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Καθιερώνει επίσης ένα γενικό πλαίσιο ανταλλαγής πληροφοριών και διοικητικής συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών και με την Επιτροπή.

Μια πρώτη αξιολόγηση του αντικτύπου της οδηγίας δείχνει ότι έχει πραγματοποιηθεί αξιοσημείωτη πρόοδος από την εποχή της έκδοσής της και της εφαρμογής της στα κράτη μέλη. Η οδηγία δημιούργησε υψηλά ευρωπαϊκά νομικά πρότυπα για την επιβολή διαφόρων τύπων δικαιωμάτων τα οποία προστατεύονται από ανεξάρτητα νομικά καθεστώτα (όπως τα δικαιώματα πνευματικής ιδιοκτησίας, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας, τα εμπορικά σήματα, τα σχέδια και υποδείγματα, καθώς επίσης οι γεωγραφικές ενδείξεις και τα δικαιώματα φυτοκαλλιέργειας).

Εντούτοις, παρά τη γενική βελτίωση των διαδικασιών επιβολής, είναι ανησυχητικός ο όγκος και η οικονομική αξία των παραβιάσεων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Ένας από τους λόγους είναι η πρωτοφανής αύξηση των δυνατοτήτων προσβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προσφέρει το Διαδίκτυο. Όταν θεσπίστηκε η οδηγία, δεν είχε συνυπολογιστεί η πρόκληση αυτή.

Άλλα θέματα που ενδεχομένως χρήζουν ειδικής προσοχής είναι η χρήση προσωρινών και συντηρητικών μέτρων, όπως ασφαλιστικά μέτρα, διαδικασίες για τη συγκέντρωση και διατήρηση αποδεικτικών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένης της σχέσης μεταξύ του δικαιώματος ενημέρωσης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής), αποσαφήνιση της έννοιας διαφόρων διορθωτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου του κόστους καταστροφής, και υπολογισμός των αποζημιώσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΣΥΝΟΨΗ.....	2
1. Εισαγωγή.....	3
2. Οι στόχοι της οδηγίας σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.....	5
3. Ενδεχόμενες απαιτούμενες διευκρινίσεις για αποτελεσματικότερη προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας και καλύτερη λειτουργία της εσωτερικής αγοράς.....	6
3.1. Συγκεκριμένες προκλήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος.....	6
3.2. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας.....	6
3.3. Η έννοια των ενδιάμεσων και η λειτουργικότητα των ασφαλιστικών μέτρων.....	7
3.4. Το ζήτημα της ισορροπίας μεταξύ του δικαιώματος ενημέρωσης και της νομοθεσίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής.....	8
3.5. Το αντισταθμιστικό και αποτρεπτικό αποτέλεσμα των αποζημιώσεων.....	9
3.6. Διορθωτικά μέτρα.....	9
3.7. Άλλα θέματα.....	9
4. Συμπέρασμα.....	10

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η εξεύρεση αποτελεσματικών μέσων επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι ουσιώδους σημασίας για την προώθηση της καινοτομίας και της δημιουργικότητας. Η παρούσα έκθεση παρέχει την πρώτη αξιολόγηση της εφαρμογής και του αντικτύπου της οδηγίας 2004/48/EK σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας¹ (η «οδηγία»). Η αξιολόγηση αυτή απαιτείται από το άρθρο 18 της οδηγίας και βασίζεται στην εκτίμηση των εξελίξεων από την Επιτροπή και σε στοιχεία που λαμβάνονται από τα κράτη μέλη μέσω εθνικών εκθέσεων, οι οποίες, με τη σειρά τους, αντικατοπτρίζουν απόψεις που εκφράστηκαν από τη βιομηχανία, νομικούς, ενώσεις καταναλωτών και άλλα ενδιαφερόμενα μέρη.

Οι πληροφορίες που λήφθηκαν οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η οδηγία είχε ουσιαστικό και θετικό αποτέλεσμα στην προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας βάσει του αστικού δικαίου στην Ευρώπη. Η οδηγία δημιούργησε ένα ευκρινές πλαίσιο για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, το οποίο, γενικά, παρέχει συγκρίσιμη διασυννοριακή προστασία. Ειδικότερα, το τεκμήριο πνευματικής ιδιοκτησίας ή κατοχής συγγενικών δικαιωμάτων (άρθρο 5), η δυνατότητα «δειγματοληψίας» στο πλαίσιο της

¹ EE L 157 της 30.4.2004, σ. 16.

συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 6), τα προσωρινά μέτρα προστασίας των αποδεικτικών στοιχείων (άρθρο 7) και η δυνατότητα λήψης προσωρινών μέτρων κατά ενδιαμέσων (άρθρα 9 και 11) συνέβαλαν ώστε να καταστεί αποτελεσματικότερη η επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην ΕΕ.

Ωστόσο, λόγω της καθυστερημένης μεταφοράς της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο σε πολλά κράτη μέλη (η διαδικασία μεταφοράς ολοκληρώθηκε το 2009)², η εμπειρία εφαρμογής της οδηγίας είναι περιορισμένη και έχουν αναφερθεί λίγες μόνον δικαστικές υποθέσεις. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν ήταν σε θέση να διενεργήσει κριτική οικονομική ανάλυση του αντικτύπου της οδηγίας στην καινοτομία και την ανάπτυξη της κοινωνίας της πληροφορίας, όπως προβλέπει το άρθρο 18 της οδηγίας.

Παρά τους περιορισμούς αυτούς, η αρχική αυτή αξιολόγηση της αποτελεσματικότητας της οδηγίας έρχεται στη σωστή στιγμή. Αρκετές μελέτες που διενεργήθηκαν από διεθνείς οργανισμούς και τη βιομηχανία έδειξαν ότι οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας ανήλθαν σε σημαντικό επίπεδο, με ορισμένα από τα αγαθά αυτά να συνιστούν κίνδυνο για την υγεία και την ασφάλεια των καταναλωτών³. Σε απάντηση στα ανωτέρω, τα τελευταία δύο χρόνια, η Επιτροπή εξέδωσε δύο ανακοινώσεις⁴. Με τη δεύτερη, μεταξύ άλλων, ιδρύθηκε ένα Ευρωπαϊκό Παρατηρητήριο Παραποίησης και Πειρατείας για τη βελτίωση της κατανόησης των παραβιάσεων των ΔΔΙ και τη δημιουργία μιας πλατφόρμας όπου οι εκπρόσωποι των εθνικών αρχών και οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να ανταλλάσσουν ιδέες και εμπειρογνωμοσύνη σχετικά με τις βέλτιστες πρακτικές, να αναπτύσσουν κοινές στρατηγικές επιβολής και να διατυπώνουν συστάσεις προς τους φορείς χάραξης πολιτικής. Τις ανακοινώσεις αυτές ακολούθησαν δύο ψηφίσματα του Συμβουλίου⁵ που στήριζαν την πολιτική της Επιτροπής. Στην έκθεση που εγκρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εκφράστηκε επίσης η στήριξη για μια ενισχυμένη πολιτική, συμπεριλαμβανομένου ενός ισχυρού νομικού πλαισίου για την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας⁶. Οι προσβολές των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας εκτός της ΕΕ αποτελούν εξίσου σοβαρή αιτία ανησυχίας. Η Επιτροπή τις αντιμετωπίζει ποικιλοτρόπως, για παράδειγμα με την προσθήκη φιλόδοξων κεφαλαίων σχετικά με τα δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας στις διμερείς εμπορικές συμφωνίες και μέσω της συμμετοχής σε διεθνείς πρωτοβουλίες, όπως οι συνεχιζόμενες διαπραγματεύσεις για την συμφωνία ACTA⁷.

Από την ανάλυση προκύπτει ότι ορισμένες διατάξεις της οδηγίας, περιλαμβανομένης της σχέσης με άλλες οδηγίες, γίνονται κατανοητές με διαφορετικό τρόπο στα κράτη μέλη και

² Η προθεσμία για την εφαρμογή της οδηγίας, για τα 25 τότε κράτη μέλη, έληξε στις 29 Απριλίου 2006. Για λεπτομέρειες σχετικά με τη διαδικασία μεταφοράς βλέπε παράρτημα 1 του υπηρεσιακού εγγράφου εργασίας που συνοδεύει την παρούσα έκθεση.

³ Βλέπε για παράδειγμα <http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/OECD-FullReport.pdf>
[http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Building%20a%20Digital%20Economy%20-%20TERA\(1\).pdf](http://www.iccwbo.org/uploadedFiles/BASCAP/Pages/Building%20a%20Digital%20Economy%20-%20TERA(1).pdf).

⁴ Ανακοίνωση της Επιτροπής, της 16ης Ιουλίου 2008: «Μια στρατηγική για την Ευρώπη στον τομέα των δικαιωμάτων βιομηχανικής ιδιοκτησίας», COM(2008)465 τελικό· Ανακοίνωση της Επιτροπής: «Ενίσχυση της επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά», COM(2009) 467 τελικό.

⁵ Ψήφισμα του Συμβουλίου, της 25ης Σεπτεμβρίου 2008, για ένα συνολικό ευρωπαϊκό σχέδιο για την καταπολέμηση της παραποίησης/απομίμησης και της πειρατείας, ΕΕ C 253 της 4.10.2008, σ. 1· Ψήφισμα του Συμβουλίου, της 1ης Μαρτίου 2010, για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά, ΕΕ C 56 της 6.3.2010, σ. 1.

⁶ Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, ψήφισμα της 22ας Σεπτεμβρίου 2010 για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά (2009/2178(INI)), A7-0175/2010.

⁷ Για περισσότερες λεπτομέρειες, βλ.:
<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2005:129:0003:0016:EN:PDF>.

οδήγησαν σε **δυστάμενες ερμηνείες και εφαρμογή στην πράξη**. Οι εν λόγω διατάξεις χρειάζονται ενδεχομένως περαιτέρω αποσαφηνίσεις ώστε να καταστεί πλήρως αποτελεσματική η οδηγία.

Το **Διαδίκτυο** και οι ψηφιακές τεχνολογίες έχουν προσθέσει μια επιπρόσθετη διάσταση πρόκλησης στην επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Αφενός, το Διαδίκτυο επέτρεψε σε δημιουργούς, εφευρέτες και στους εμπορικούς τους εταίρους να βρουν νέους τρόπους εμπορίας των προϊόντων τους. Αφετέρου, επέτρεψε την είσοδο σε νέες μορφές παραβιάσεων, ορισμένες από τις οποίες αποδείχθηκαν δύσκολες στην καταπολέμησή τους.

Στην παρούσα έκθεση παρατίθεται σειρά συγκεκριμένων θεμάτων που μπορεί να χρήζουν αποσαφήνισης, ειδικότερα για την προσαρμογή της οδηγίας στις νέες προκλήσεις που είναι συνυφασμένες με μια σύγχρονη Ψηφιακή Κοινωνία. Συμπληρώνεται με έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, το οποίο παρέχει πρόσθετες πληροφορίες και υπόβαθρο σχετικά με τα πορίσματά της.

2. ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΠΙΒΟΛΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Οι διαφορές στα συστήματα των κρατών μελών όσον αφορά την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας υπονομεύουν την ορθή λειτουργία της εσωτερικής αγοράς και εξασθενίζουν την επιβολή του ουσιαστικού δικαίου επί των δικαιωμάτων αυτών. Το γεγονός αυτό οδηγεί σε φραγμούς στις διασυνοριακές δραστηριότητες, απώλεια εμπιστοσύνης στην εσωτερική αγορά και χαμηλότερες επενδύσεις στην καινοτομία και τη δημιουργία. Η οδηγία συμβάλλει στη σύγκλιση των εθνικών νομοθετικών συστημάτων, προκειμένου να τεθούν στη διάθεση των δικαιούχων και των αρχών των κρατών μελών ελάχιστα αλλά τυποποιημένα μέσα καταπολέμησης παραβιάσεων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

Στην οδηγία ενσωματώνονται στο νομικό πλαίσιο της ΕΕ μέτρα αστικού δικαίου βάσει της συμφωνίας για τα TRIPS⁸. Η οδηγία επεκτείνεται πέραν των ελάχιστων διατάξεων που ορίζονται στην εν λόγω συμφωνία, καθώς καλύπτει επίσης, για παράδειγμα, αποζημιώσεις, διορθωτικά μέτρα και αποδεικτικά στοιχεία. Επιπλέον, η οδηγία βασίζεται στις πρακτικές που αναφέρονται στη νομοθεσία των κρατών μελών, οι οποίες αποδείχθηκαν ως πλέον αποτελεσματικές πριν από την έκδοση της οδηγίας («προσέγγιση βέλτιστων πρακτικών»). Τα κράτη μέλη δύνανται επίσης να προσθέσουν κυρώσεις και μέτρα αποκατάστασης που μπορεί να είναι ευνοϊκότερα για τους δικαιούχους⁹. Η οδηγία παρέχει, συνεπώς, ένα ελάχιστο, πλην ευέλικτο, νομικό πλαίσιο επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας.

⁸ Συμφωνία του 1994 για τα Δικαιώματα Πνευματικής Ιδιοκτησίας στον Τομέα του Εμπορίου (Συμφωνία TRIPS). Απόφαση του Συμβουλίου (της 22ας Δεκεμβρίου 1994) σχετικά με την εξ ονόματος της Ευρωπαϊκής Κοινότητας σύναψη των συμφωνιών που απέρρευσαν από τις πολυμερείς διαπραγματεύσεις του Γύρου της Ουρουγουάης (1986-1994), καθ' όσον αφορά τα θέματα που εμπίπτουν στις αρμοδιότητές της (94/800/ΕΚ), ΕΕ L 336, σ. 1.

⁹ Βλέπε άρθρο 2 παράγραφος 1 της οδηγίας.

3. ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΕΣ ΔΙΕΥΚΡΙΝΙΣΕΙΣ ΓΙΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΕΡΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΛΥΤΕΡΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΗΣ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΓΟΡΑΣ

Η ανάλυση της εφαρμογής της οδηγίας στα κράτη μέλη δείχνει ότι η οδηγία θέτει στερεά θεμέλια για την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην εσωτερική αγορά, μπορεί όμως να απαιτούνται ορισμένες διευκρινίσεις για την αποφυγή αμφιβολιών και την προσαρμογή της οδηγίας στις νέες προκλήσεις που θέτει ειδικότερα το σημερινό ψηφιακό περιβάλλον.

3.1. Συγκεκριμένες προκλήσεις του ψηφιακού περιβάλλοντος

Η πολύπλευρη φύση του Διαδικτύου διευκολύνει ένα ευρύ φάσμα παραβιάσεων των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Στο Διαδίκτυο προσφέρονται προς πώληση αγαθά κατά παράβαση των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι μηχανές αναζήτησης παρέχουν συχνά τη δυνατότητα σε απατεώνες να προσελκύσουν χρήστες του Διαδικτύου σε παράνομες προσφορές που διατίθενται προς πώληση ή τηλεφόρτωση. Η ανταλλαγή αρχείων περιεχομένου προστατευόμενης πνευματικής ιδιοκτησίας είναι πλέον πανταχού παρούσα, εν μέρει επειδή η ανάπτυξη νόμιμων προσφορών ψηφιακού περιεχομένου δεν κατόρθωσε να παρακολουθήσει τη ζήτηση, ιδιαίτερα σε διασυννοριακή βάση, και οδήγησε πολλούς νομοταγείς πολίτες να διαπράττουν μαζικές παραβιάσεις δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας και συγγενικών δικαιωμάτων, με τη μορφή παράνομης αποστολής αρχείων και διάδοσης προστατευόμενου περιεχομένου. Πολλές ιστοσελίδες στο Διαδίκτυο είτε φιλοξενούν είτε διευκολύνουν την διαδικτυακή διανομή προστατευόμενων έργων, χωρίς τη συγκατάθεση των δικαιούχων. Στη βάση αυτή, οι περιορισμοί του υφιστάμενου νομικού πλαισίου χρειάζεται ενδεχομένως να αξιολογηθούν με σαφήνεια.

3.2. Το πεδίο εφαρμογής της οδηγίας

Η οδηγία εφαρμόζεται σε όλες τις παραβιάσεις δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που προστατεύονται βάσει της ευρωπαϊκής ή της εθνικής νομοθεσίας και δεν περιέχει ορισμούς των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας τα οποία καλύπτει. Μολονότι η ευέλικτη αυτή προσέγγιση προσφέρει αρκετά πλεονεκτήματα, οι διαφορετικές ερμηνείες της έννοιας του «δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας» οδήγησαν τα κράτη μέλη να ζητήσουν από την Επιτροπή να δημοσιεύσει έναν μη διεξοδικό κατάλογο δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας τα οποία θεωρεί ότι καλύπτονται από την οδηγία¹⁰.

Ακόμη και μετά τη δημοσίευση αυτής της αποσαφήνισης από την Επιτροπή, εξακολουθούν να υφίστανται αμφιβολίες ως προς το αν καλύπτονται ορισμένα δικαιώματα που προστατεύονται βάσει της εθνικής νομοθεσίας. Αυτό αφορά κυρίως ονόματα τομέα, εθνικά δικαιώματα σε θέματα όπως εμπορικά απόρρητα (συμπεριλαμβανομένης της τεχνογνωσίας) και άλλες πράξεις συχνά εμπίπτουσες στις εθνικές νομοθετικές διατάξεις περί αθέμιτου ανταγωνισμού, όπως παρασιτικά αντίγραφα και άλλες μορφές «ανταγωνισμού στα όρια της νομιμότητας». Οι μορφές αυτές αντιδεοντολογικής εμπορικής συμπεριφοράς φαίνεται να είναι επίσης σε άνοδο. Έχουν συχνά επιβλαβείς συνέπειες για τους δικαιούχους, υπονομεύουν την καινοτομία και αποφέρουν μόνον βραχυπρόθεσμα οφέλη στους καταναλωτές. Θα ήταν ίσως χρήσιμο να αξιολογηθεί περαιτέρω το αρνητικό αυτό φαινόμενο και η ανάγκη να

¹⁰ Δήλωση της Επιτροπής σχετικά με το άρθρο 2 της οδηγίας 2004/48/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (2005/295/EK), EE L 94 της 13.4.2005, σ. 37.

συμπεριληφθεί στην οδηγία ένας στοιχειώδης κατάλογος δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της.

3.3. Η έννοια των ενδιαμέσων και η λειτουργικότητα των ασφαλιστικών μέτρων

Η οδηγία προβαίνει σε ευρεία ερμηνεία της έννοιας των «ενδιαμέσων» για να συμπεριλάβει όλους τους ενδιαμέσους «οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται από τρίτον για την προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας». Αυτό συνεπάγεται ότι στα μέτρα που προβλέπονται στην οδηγία υπόκεινται ακόμη και οι ενδιάμεσοι που δεν έχουν άμεση συμβατική σχέση ή σύνδεση με τον παραβάτη.

Ωστόσο, το επίπεδο των αποδεικτικών στοιχείων τα οποία απαιτούνται από τα δικαστήρια στα κράτη μέλη είναι αρκετά υψηλό. Επιπλέον, παραμένουν οι αβεβαιότητες για τους ενδιαμέσους και τα ειδικά μέτρα στα οποία υπόκεινται λόγω συνδρομής στην προσβολή δικαιώματος διανοητικής ιδιοκτησίας ή διευκόλυνσής της, ανεξάρτητα από την ευθύνη τους.

Οι ενδιάμεσοι που μεταφέρουν αγαθά για τα οποία υπάρχουν υποψίες περί παραβίασεως δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας (όπως μεταφορείς, διαμετακομιστές φορτίου ή ναυτιλιακοί πράκτορες) μπορούν να διαδραματίσουν βασικό ρόλο στον έλεγχο της διανομής αγαθών τα οποία προσβάλλουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Οι διαδικτυακές πλατφόρμες, όπως οι επιγραμμικές αγορές ή οι μηχανές αναζήτησης μπορούν επίσης να παίξουν σημαντικό ρόλο στη μείωση του αριθμού των παραβιάσεων, ιδιαίτερα μέσω προληπτικών μέτρων και πολιτικών «κοινοποίησης και αφαίρεσης περιεχομένου».

Οι πάροχοι διαδικτυακών υπηρεσιών παίζουν επίσης καθοριστικό ρόλο στον τρόπο λειτουργίας του διαδικτυακού περιβάλλοντος. Παρέχουν πρόσβαση στο Διαδίκτυο και διασυνδέουν τα υποκείμενα δίκτυα, τους φιλοξενούμενους ιστοτόπους και τους εξυπηρετητές. Ως ενδιάμεσοι μεταξύ όλων των χρηστών του Διαδικτύου και των δικαιούχων, βρίσκονται συχνά εκτεθειμένοι λόγω παράνομων πράξεων πελατών τους. Για τον λόγο αυτόν, το δίκαιο της ΕΕ περιέχει ήδη ειδικές διατάξεις που περιορίζουν την ευθύνη των παρόχων διαδικτυακών υπηρεσιών, οι υπηρεσίες των οποίων χρησιμοποιούνται για την παραβίαση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας¹¹.

Τα μέτρα που πρέπει να λαμβάνονται κατά των ενδιαμέσων αφορούν, ειδικότερα, το δικαίωμα ενημέρωσης, προσωρινά και συντηρητικά μέτρα (π.χ. προσωρινά ασφαλιστικά μέτρα) ή μόνιμα απαγορευτικά μέτρα.

Η οδηγία παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη να καθορίζουν πότε και πώς μπορεί να εκδοθεί διαταγή κατά ενδιαμέσου. Για να είναι αποτελεσματική η πρόνοια αυτή, θα ήταν ίσως χρήσιμο να διευκρινιστεί ότι τα μέτρα δεν θα πρέπει να εξαρτώνται από την ευθύνη του ενδιαμέσου. Περαιτέρω, από τα πορίσματα που αναφέρθηκαν στο έγγραφο εργασίας το οποίο συνοδεύει την παρούσα έκθεση προκύπτει ότι τα επί του παρόντος διαθέσιμα νομοθετικά και μη νομοθετικά μέσα δεν είναι επαρκώς ισχυρά για την αποτελεσματική καταπολέμηση των διαδικτυακών παραβιάσεων δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Δεδομένης της ευνοϊκής θέσης των ενδιαμέσων να συμβάλουν στην πρόληψη και την άρση των διαδικτυακών

¹¹ Οδηγία 2000/31/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 2000, για ορισμένες νομικές πτυχές των υπηρεσιών της κοινωνίας της πληροφορίας, ιδίως του ηλεκτρονικού εμπορίου, στην εσωτερική αγορά («οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο»), ΕΕ L 178 της 17.7.2000, σ. 1.

παραβιάσεων, η Επιτροπή θα μπορούσε να εξετάσει πώς να εξασφαλίσει τη μεγαλύτερη εμπλοκή τους.

3.4. Το ζήτημα της ισορροπίας μεταξύ του δικαιώματος ενημέρωσης και της νομοθεσίας για την προστασία της ιδιωτικής ζωής

Το δικαίωμα ενημέρωσης υποχρεώνει τον παραβάτη ή άλλο πρόσωπο να παρέχει στον δικαιούχο πληροφορίες για την προέλευση και για τα δίκτυα διανομής των εμπορευμάτων τα οποία προσβάλλουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Η κύρια πρόκληση αναφορικά με το δικαίωμα αυτό είναι η ανάγκη τήρησης της νομοθεσίας περί προστασίας της ιδιωτικής ζωής και των προσωπικών δεδομένων.

Σε ορισμένα κράτη μέλη, το δικαίωμα ενημέρωσης που προβλέπει η οδηγία φαίνεται να παρέχεται πολύ περιοριστικά, κυρίως λόγω των εθνικών νομοθεσιών περί προστασίας και διατήρησης προσωπικών δεδομένων¹². Στο θέμα αυτό θα μπορούσε να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή. Οι εθνικές νομοθεσίες πρέπει επίσης να επιτρέπουν στα δικαστήρια να εφαρμόζουν το δίκαιο της ΕΕ σχετικά με την επιβολή των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Σύμφωνα με το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πρέπει να επιτευχθεί ισορροπία μεταξύ των διαφόρων δικαιωμάτων που διακυβεύονται (όπως το δικαίωμα προστασίας των δεδομένων και το δικαίωμα ιδιοκτησίας, που περιέχει δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας)¹³, δεδομένου ότι τόσο η προστασία των δεδομένων/της ιδιωτικής ζωής όσο και η προστασία της διανοητικής ιδιοκτησίας αναγνωρίζονται ως θεμελιώδη δικαιώματα από τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης¹⁴.

Το ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο περί προστασίας των προσωπικών δεδομένων¹⁵, αφενός, και επιβολής των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας, αφετέρου, είναι ουδέτερο ως προς το ότι δεν υπάρχει κανόνας που να υπονοεί ότι το δικαίωμα προστασίας της ιδιωτικής ζωής θα πρέπει γενικά να υπερισχύει του δικαιώματος ιδιοκτησίας ή αντιστρόφως. Οι εθνικοί εκτελεστικοί νόμοι των διαφόρων οδηγιών πρέπει, συνεπώς, να εκλαμβάνονται κατά τρόπο που να επιτρέπει την επίτευξη ισορροπίας μεταξύ των δικαιωμάτων αυτών σε κάθε περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστεί ότι η διάταξη περί του δικαιώματος ενημέρωσης μπορεί να προστατεύσει αποτελεσματικά τους δικαιούχους, χωρίς να υπονομεύονται δικαιώματα σχετικά με την προστασία προσωπικών δεδομένων. Χρειάζονται ενδεχομένως περαιτέρω αξιολογήσεις του βαθμού στον οποίο οι νόμοι των κρατών μελών και ο τρόπος εφαρμογής τους συνάδουν με τις απαιτήσεις αυτές. Εφόσον κριθεί αναγκαίο, θα μπορούσαν επίσης να εξεταστούν μέτρα για να διορθωθεί η κατάσταση και να επιτευχθεί η κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των δικαιωμάτων που διακυβεύονται.

¹² Παραδείγματα είναι, σύμφωνα με τη μελέτη του 2009 με τίτλο «Study on Online Copyright Enforcement and Data Protection in Selected Member States» (Hunton & Williams, Βρυξέλλες, http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/study-online-enforcement_en.pdf), η Αυστρία και η Ισπανία.

¹³ Απόφαση της 29ης Ιανουαρίου 2008 στην υπόθεση C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) κατά Telefónica de España SAU· απόφαση της 19ης Φεβρουαρίου 2009 στην υπόθεση C-557/07, LSG-Gesellschaft zur Wahrnehmung von Leistungsschutzrechten GMBH κατά Tele2 Telecommunication GMBH.

¹⁴ Άρθρα 7, 8 και άρθρο 17 παράγραφος 2, Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (2000/C 364/01), ΕΕ C 364 της 18.12.2000, σ. 1.

¹⁵ Ιδίως η οδηγία 95/46/ΕΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών, ΕΕ L 281 της 23.11.1995, σ. 31, και η οδηγία 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, ΕΕ L 201 της 31.7.2002, σ. 37.

3.5. Το αντισταθμιστικό και αποτρεπτικό αποτέλεσμα των αποζημιώσεων

Τα μέτρα, οι διαδικασίες και τα ένδικα μέσα που προβλέπονται από την οδηγία πρέπει να είναι αποτελεσματικά, αναλογικά και αποτρεπτικά. Επί του παρόντος, οι επιδικαζόμενες αποζημιώσεις σε υποθέσεις δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας παραμένουν σχετικά χαμηλές. Σε λίγα μόνον κράτη μέλη έχει αναφερθεί αύξηση των επιδικαζόμενων αποζημιώσεων, ως αποτέλεσμα της εφαρμογής της οδηγίας.

Σύμφωνα με στοιχεία από δικαιούχους, οι επιδικαζόμενες αποζημιώσεις δεν φαίνεται επί του παρόντος να αποθαρρύνουν αποτελεσματικά τους δυνητικούς παραβάτες από τη συμμετοχή σε παράνομες δραστηριότητες. Αυτό συμβαίνει κυρίως σε περιπτώσεις στις οποίες οι αποζημιώσεις που επιδικάζονται από τα δικαστήρια δεν αντιστοιχούν στο επίπεδο κερδών που αποκομίζουν οι παραβάτες.

Ο κύριος στόχος των αποζημιώσεων είναι να βρεθούν οι δικαιούχοι στην ίδια κατάσταση στην οποία θα βρίσκονταν εάν δεν είχε διαπραχθεί η παράβαση. Σήμερα, ωστόσο, τα κέρδη των παραβατών (αδικαιολόγητος πλουτισμός) συχνά φαίνεται ότι είναι σημαντικά υψηλότερα από την πραγματική ζημία που υπέστη ο δικαιούχος. Σε τέτοιου είδους περιπτώσεις, θα μπορούσε να εξεταστεί αν τα δικαστήρια θα πρέπει να διαθέτουν την εξουσία να επιδικάζουν αποζημιώσεις ανάλογες του αδικαιολόγητου πλουτισμού του παραβάτη, ακόμη και αν υπερβαίνουν την πραγματική ζημία που υπέστη ο δικαιούχος. Ομοίως, θα μπορούσε να δικαιολογηθεί η μεγαλύτερη χρήση της δυνατότητας επιδίκασης αποζημιώσεων για άλλες οικονομικές συνέπειες και ηθικές βλάβες.

Σε περιπτώσεις στις οποίες ο παραβάτης είναι νομικό πρόσωπο και ο δικαιούχος δεν κατορθώνει να αποζημιωθεί, επειδή ο παραβάτης δεν διαθέτει περιουσιακά στοιχεία, έχει τεθεί υπό εκκαθάριση ή βρίσκεται σε οιαδήποτε άλλη κατάσταση αφερεγγυότητας, θα μπορούσε να διενεργείται εκτίμηση του κατά πόσον ο δικαιούχος είναι σε θέση να αξιώσει αποζημίωση, βάσει της εθνικής νομοθεσίας, από τον διευθύνοντα σύμβουλο (ή τους διευθύνοντες συμβούλους) της εταιρείας και, εάν ναι, κάτω από ποιες προϋποθέσεις.

3.6. Διορθωτικά μέτρα

Όπως περιγράφεται αναλυτικότερα στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, ίσως χρειάζεται περαιτέρω αποσαφήνιση του ορισμού των «διορθωτικών μέτρων». Συγκεκριμένα, στις περισσότερες εθνικές νομοθεσίες δεν είναι απολύτως σαφής η διάκριση μεταξύ «ανάκλησης» και «οριστικής απόσυρσης» από τους εμπορικούς διαύλους των εμπορευμάτων που διαπιστώθηκε ότι προσβάλλουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας. Ένα άλλο σημείο που θα μπορούσε να αποσαφηνιστεί είναι ο τρόπος εφαρμογής των μέτρων αυτών, εφόσον τα εμπορεύματα δεν βρίσκονται πλέον στην κατοχή του παραβάτη.

Τέλος, ως προς έξοδα καταστροφής των παράνομων εμπορευμάτων, θα μπορούσε να εξεταστεί με ποιον τρόπο θα ήταν δυνατόν να διασφαλιστεί ότι τα έξοδα αυτά μπορούν να επιβληθούν απ' ευθείας στον ηττημένο διάδικο από το δικαστήριο.

3.7. Άλλα θέματα

Από την ανάλυση της εφαρμογής της οδηγίας από τα κράτη μέλη ανακύπτουν ορισμένα άλλα θέματα τα οποία χρήζουν ενδεχομένως περαιτέρω συζήτησης σε επίπεδο ΕΕ.

Πρώτον, φαίνεται ότι τα κράτη μέλη έχουν σπανίως υιοθετήσει τις προαιρετικές διατάξεις της οδηγίας (π.χ. αναφορικά με τις εντολές έρευνας, που προβλέπουν ότι ο εντεταλμένος

δικαστικός κλητήρας εισέρχεται στις εγκαταστάσεις του εικαζόμενου παραβάτη και εξετάζει την κατάσταση. Η προαιρετική αυτή διάταξη της οδηγίας δεν έχει εφαρμοστεί από ορισμένα κράτη μέλη για αστικές διαδικασίες και, συνεπώς, το εν λόγω μέτρο είναι διαθέσιμο μόνον στο πλαίσιο ποινικών διαδικασιών). Οι περιπτώσεις όπου τα κράτη μέλη, σύμφωνα με το άρθρο 2 παράγραφος 1, έχουν θεσπίσει ευνοϊκότερους κανόνες υπέρ των δικαιούχων σε σχέση με εκείνους της οδηγίας είναι ακόμη σπανιότερες. Οι λόγοι θα μπορούσαν να εξεταστούν λεπτομερέστερα. Η σχέση μεταξύ της απαίτησης περί «εμπορικής κλίμακας» (δηλαδή η απαίτηση διενέργειας της παράνομης πράξης για άμεσο ή έμμεσο οικονομικό ή εμπορικό όφελος) και του δικαιώματος ενημέρωσης στους κανόνες των κρατών μελών θα μπορούσε επίσης να διερευνηθεί περαιτέρω.

Δεύτερον, θα ήταν δυνατόν να αξιολογηθούν οι διαθέσιμες επιλογές για την αντιμετώπιση των προβλημάτων συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων σε διασυνοριακές υποθέσεις, καθώς και η ανάγκη ακριβέστερου προσδιορισμού του πότε οι πληροφορίες μπορούν να θεωρηθούν ότι βρίσκονται «υπό τον έλεγχο» του αντιδίκου (άρθρο 6 παράγραφος 1). Μπορεί να χρειάζεται επίσης περαιτέρω αξιολόγηση το κατά πόσον οι ισχύοντες κανόνες περί συγκέντρωσης αποδεικτικών στοιχείων, σε περιπτώσεις που αφορούν και εμπιστευτικές πληροφορίες, δημιουργούν πρακτικά προβλήματα, ιδίως στο πλαίσιο προσωρινών μέτρων, και σε περιπτώσεις στις οποίες υπεισέρχονται διαφορετικές εθνικές αντιλήψεις περί εμπιστευτικότητας.

Τέλος, θα μπορούσε να διερευνηθεί η χρησιμότητα της εναρμόνισης της δευτερεύουσας χρήσης αγαθών που παραβιάζουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, καθώς και τα προβλήματα που σχετίζονται με την εναρμόνιση αυτή.

4. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Οι παραβιάσεις των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας προξενούν εκτεταμένες οικονομικές ζημιές. Σημαντικός αριθμός προϊόντων που παραβιάζουν δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας αποτελούν σήμερα πραγματική απειλή για την υγεία και την ασφάλεια του καταναλωτή. Η κατάλληλη προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας είναι θεμελιώδης για την τόνωση της καινοτομίας και της παιδείας σε μια ανταγωνιστική, παράγουσα ευημερία και βασισμένη στη γνώση οικονομία. Επιβάλλεται η προσεκτική εξισορρόπηση των διαφόρων συμφερόντων. Προς τον σκοπό αυτόν, η Επιτροπή θα συνεχίσει να συμμετέχει ενεργά με όλους τους συμφεροντούχους.

Το κύριο συμπέρασμα που εξάγεται από την πρώτη αυτή αξιολόγηση της οδηγίας είναι ότι η οδηγία είχε ουσιαστικό και θετικό αποτέλεσμα στην προστασία από το αστικό δίκαιο των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας στην Ευρώπη. Ωστόσο, κατέστη προφανές ότι η οδηγία δεν εκπονήθηκε έχοντας κατά νουν την πρόκληση που επέβαλε το Διαδίκτυο ως προς την προστασία των δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας. Επιπλέον, αρκετά άλλα θέματα χρήζουν ενδεχομένως περαιτέρω προσοχής. Μεταξύ αυτών θα μπορούσε να αναφερθεί η χρήση προσωρινών και συντηρητικών μέτρων, όπως τα ασφαλιστικά μέτρα, οι διαδικασίες συγκέντρωσης και διατήρησης αποδεικτικών στοιχείων (συμπεριλαμβανομένης της σχέσης μεταξύ του δικαιώματος ενημέρωσης και της προστασίας της ιδιωτικής ζωής), η

αποσαφήνιση της σημασίας των διαφόρων διορθωτικών μέτρων, συμπεριλαμβανομένου του κόστους καταστροφής, και ο υπολογισμός των αποζημιώσεων.

Προκειμένου να ληφθούν υπόψη στις αποφάσεις της Επιτροπής οιαδήποτε τυχόν προβλεπόμενα μελλοντικά μέτρα, και για να τροφοδοτηθεί η ενδελεχής εργασία ανάλυσης των επιπτώσεων, την οποία δρομολογεί η Επιτροπή αναφορικά με θέματα που τίγονται στην παρούσα έκθεση, η Επιτροπή χαιρετίζει κάθε ανάδραση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο Υπουργών, τα κράτη μέλη, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και όλα τα άλλα ενδιαφερόμενα μέρη σε σχέση με την παρούσα έκθεση έως τις **31 Μαρτίου 2011**.